

დავით გეგუჩიძე
ქეთევან კვიცარიძე

საერთაშორისო საჯარო სამართლის გზამკვლევი

საერთაშორისო საჯარო სამართლის გზამკვლევი-ნიმუში

**ახალი უმაღლესი
სასწავლებელი – ნიუენი**

დავით გეფერიძე ქეთევან კვიცარიძე

**საერთაშორისო საჯარო
სამართლის გზამკვლევი**

**გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2026**

UDC (უაკ)

ISBN: 978-9941-533-18-1

წინამდებარე სახელმძღვანელო განკუთვნილია საერთაშორისო ურთიერთობების საბაკალავრო პროგრამის სტუდენტებისა და თანამედროვე საერთაშორისო საჯარო სამართლის საკითხებით დაინტერესებული მკითხველთა ფართო წრისათვის.

რედაქტორი

გივი ლობჯანიძე

იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის პროფესორი

რეცენზენტები

ქეთევან ჯიჯუიშვილი

პოლიტიკის დოქტორი, ახალი უმაღლესი სასწავლებელი-ნიუუნის პროფესორი, საერთაშორისო ურთიერთობების საბაკალავრო პროგრამის ხელმძღვანელი

თამარ ვეფხვაძე

სამართლის დოქტორი, გრიგოლ რობაქიძის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

წიგნის სტილისტ -კორექტორი – **ზურაბ სანადირაძე**

წიგნი იბეჭდება ახალი უმაღლესი სასწავლებელი – ნიუუნის სრული დაფინანსებითა და ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური მეცნიერებების ფაკულტეტის საბჭოს 2026 წლის გადაწყვეტილებით, ოქმი N 1.

© დ. გეფერიძე, ქ. კვიცარიძე, 2026

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაჰსკაიას №4, ☎: 5(99) 17 22 30; 5(99) 33 52 02
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

სარჩევი

რედაქტორის წინასიტყვაობა.....	10
-------------------------------	----

თემა 1. საერთაშორისო საჯარო სამართლის შესახებ 12

§ 1. საერთაშორისო საჯარო სამართლის ცნება და საერთაშორისო სისტემები	12
§ 2. საერთაშორისო საჯარო სამართლის არსი, ფუნქციები და სისტემა	16
§ 3. საერთაშორისო საჯარო და შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი	21
§ 4. საერთაშორისო საჯარო და საერთაშორისო კერძო სამართალი	23
§ 5. საერთაშორისო საჯარო სამართლის წარმოშობა და განვითარება	25
§ 6. საერთაშორისო საჯარო სამართალი მონათმფლობე- ლურ საზოგადოებაში, ფეოდალურ საზოგადოება- სა და კაპიტალისტურ საზოგადოებაში	27
§ 7. XXI საუკუნის საერთაშორისო საჯარო სამართალი	44
§ 8. საერთაშორისო საჯარო სამართლის ნორმების კონცეფცია, მათი შექმნის საშუალებანი და კლასიფიკაცია	50
§ 9. პრინციპების ცნება და კლასიფიკაცია	55
§ 10. საერთაშორისო საჯარო სამართლის კოდიფიკაცია	59

თემა 2. საერთაშორისო სახელშეკრულებო სამართალი 61

§ 1. საერთაშორისო სახელშეკრულებო სამართლის ცნება და წყაროები.....	61
§ 2. საერთაშორისო ხელშეკრულების დადების სტადიები	65

§ 3. საერთაშორისო ხელშეკრულებების რეგისტრაცია და გამოქვეყნება.....	70
§ 4. საერთაშორისო ხელშეკრულების სტრუქტურა, კლასიფიკაცია და ფორმა.....	72
§ 5. საერთაშორისო ხელშეკრულებების განმარტების სახეები და პრინციპები.....	76
§ 6. საერთაშორისო ხელშეკრულებების ნამდვილობა, ბათილობა, შეწყვეტა და შეჩერება.....	79
თემა 3. საერთაშორისო სამართლის სუბიექტი.....	87
§ 1. სუბიექტის ცნება და მათი კლასიფიკაცია	87
§ 2. ხალხების (ერების) და სახელმწიფოსმაგვარი წარმონაქმნების საერთაშორისო სამართალსუბიექტობა.....	95
§ 3. საერთაშორისო სამართლებრივი ცნობა.....	98
§ 4. სახელმწიფოთა სამართალმემკვიდრეობა	101
§ 5. სახელმწიფოთა და სხვა სუბიექტთა პასუხისმგებლობის არსი და თავისებურებანი საერთაშორისო სამართალში	107
§ 6. პასუხისმგებლობის სახეები, ფორმები და საფუძვლები საერთაშორისო სამართალში	109
§ 7. საერთაშორისო სამართალდარღვევათა სახეები ...	115
§ 8. ვალდებულებათა რეალიზების (განხორციელების) ფორმები	117
თემა 4. საერთაშორისო დავები საერთაშორისო საჯარო სამართალში	121
§ 1. საერთაშორისო დავების ცნება	121
§ 2. დავებისა და კონფლიქტების მოგვარების საშუალებები	124
§ 3. დავების მშვიდობიანად მოგვარების საშუალებების ცნება.....	129

§ 4. საერთაშორისო არბიტრაჟი	134
§ 5. გაეროში დავების დაწყების პროცედურები	136
თემა 5. საგარეო ურთიერთობათა სამართალი.....	139
§ 1. საგარეო ურთიერთობათა სამართლის ცნება და წყაროები	139
§ 2. საგარეო ურთიერთობების ორგანოები	142
§ 3. დიპლომატიური სამართალი, როგორც საგარეო ურთიერთობების სამართლის წარმონაქმნი. დიპლომატიური სამართლის ძირითადი ინსტიტუტები	146
§ 4. საკონსულო სამართალი, როგორც საგარეო ურთიერთობების სამართლის წამონაქმნი	151
§ 5. პრივილეგიებისა და იმუნიტეტის მინიჭების კონცეფცია	158
თემა 6.ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართალი	165
§ 1. ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო-სამართლებრივი დაცვის არსი და თავისებურებანი	165
§ 2. ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო-სამართლებრივი დაცვის პრინციპები და სტანდარტები	173
§ 3. ადამიანის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო კონტროლი.....	193
§ 4. დევნილთა, იძულებით გადაადგილებულ პირთა სტატუსი და თავშესაფრის უფლება	201
თემა 7.საერთაშორისო ორგანიზაციების სამართალი	205
§ 1. საერთაშორისო ორგანიზაციების სამართლის ცნებები და წყაროები	205
§ 2. საერთაშორისო ორგანიზაციების შექმნის ისტორია. საერთაშორისო ორგანიზაციების სახეები და ორგანოები	209

§ 3. საერთაშორისო ორგანიზაციების შექმნის და შეწყვეტის წესი.....	215
§ 4. საერთაშორისო ორგანიზაციების გადაწყვეტილების მიღება	217
§ 5. გაეროს შექმნის ისტორია	221
§ 6. გაეროს ორგანოების სტრუქტურა და სისტემა	224
§ 7. გაეროს წესდება, მისი მიზნები და პრინციპები	239
§ 8. გაეროს სპეციალიზირებული სააგენტოები, გაეროს სისტემის ორგანიზაციები და ორგანოები	242
§ 9. საერთაშორისო კონფერენციები	252
§ 10. საერთაშორისო კონფერენციების მომზადება და მოწვევა, გადაწყვეტილების მიღების საფეხურები და პროცედურები	255
თემა 8. ტერიტორია საერთაშორისო სამართალში	262
§ 1. ტერიტორიების ცნება და სახეები	262
§ 2. სახელმწიფო ტერიტორია	265
§ 3. სახელმწიფო საზღვარი, საზღვრების შეცვლა და ტერიტორიული დავები	267
თემა 9. საერთაშორისო საზღვაო სამართალი	275
თემა 10. საერთაშორისო საჰაერო სამართალი	283
თემა 11. საერთაშორისო კოსმოსური სამართალი	290
თემა 12 საერთაშორისო უსაფრთხოების სამართალი	300
§ 1. საერთაშორისო უსაფრთხოების სამართლის ცნება და წყაროები.....	300
§ 2. დანაშაულის საერთაშორისო კონტროლის კონცეფცია	305
თემა 13. საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართალი	313
§ 1. საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის ცნება და წყაროები	313

§ 2. შეიარაღებული კონფლიქტების ცნება, წყაროები და რეგულირების საგანი.....	318
§ 3. ომის დაწყება და მისი სამართლებრივი შედეგები. ომის თეატრი	324
§ 4. საომარი მოქმედებების მონაწილე	326
§ 5. ომის საშუალებები და მეთოდები	330
§ 6. ომის მსხვერპლთა საერთაშორისო სამართლებრივი დაცვა	333
§ 7. ომის დასრულება და მისი სამართლებრივი შედეგები	335
თემა 14. საპროცესო სამართალი – საერთაშორისო სამართლის ახალი დარგი	338

რედაქტორის წინასიტყვაობა

უკანასკნელ პერიოდში მსოფლიოში მიმდინარე გლობალურმა პროცესებმა კიდევ უფრო გააქტიურა საერთაშორისო ურთიერთობები და მოიცვა საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფერო.

გაიზარდა პასუხისმგებლობა საერთაშორისო ურთიერთობების მონაწილე ყველა სუბიექტის მიმართ, რადგანაც დიპლომატიური ურთიერთობების პარალელურად (ხშირ შემთხვევაში ნაცვლად) ამოქმედდა ძალისმიერი მეთოდები, რამაც მსოფლიოს მრავალ ადგილზე ცხელი წერტილი გააჩინა.

იმისათვის, რომ თანამედროვე საერთაშორისო საზოგადოებამ შეინარჩუნოს მშვიდობიანი თანაარსებობა, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო პრინციპების დაცვის ფონზე, აუცილებელი ხდება საერთაშორისო ურთიერთობებში ახალი გზებისა და საშუალებების დამკვიდრება, ამისათვის საჭიროა საკადრო პოლიტიკის ახალ სიმაღლეებზე აყვანა, დიპლომატიური ინსტიტუტების გააქტიურება და ინტელექტუალური პოტენციალის გაზრდა, რაც სასწავლო პროცესების გაუმჯობესებითაც მიიღწევა. სწორედ ამ მიზანს ემსახურება წინამდებარე სახელმძღვანელო (გზამკვლევი), რაც ნათლად სჩანს გაშუქებულ ისეთ პრობლემებში, როგორიცაა; საერთაშორისო საჯარო სამართლის ცნება, სისტემები, ფუნქციები, წყაროები. გამიჯნულია საერთაშორისო საჯარო და კერძო სამართლის პრინციპები და კოდიფიკაციის თავისებურებანი, მათი პასუხისმგებლობა, სამართალდარღვევათა სახეები და სხვ.

ყველა დონეზე, სხვა დონისძიებებთან ერთად, მნიშვნელოვანი ადგილი აქვს დათმობილი საერთაშორისო სახელმეკრულეო სამართლის არა მარტო ცნებას, არამედ მასთან დაკავშირებულ პრინციპულ საკითხებს.

ავტორებს არ გამოორჩენიათ საერთაშორისო დავების გან-

ხილვის მექანიზმები, საქმეთა მოგვარების გზები და საშუალებები. ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლებრივი დაცვის არსი და თავისებურებანი. საერთაშორისო ორგანიზაციების სამართალი, რამდენადაც უდიდესია მათი როლი და მნიშვნელობა, პრობლემათა მშვიდობიანი გადაწყვეტის თვალსაზრისით, საერთაშორისო ურთიერთობათა სფეროში.

სახელმძღვანელოში განხილულია ტერიტორიის მნიშვნელობა საერთაშორისო სამართალში. უყურადღებოდ არაა დატოვებული სახელმწიფო საზღვრებთან დაკავშირებული პრაქტიკა.

მოცემულია საერთაშორისო საზღვაო, საჰაერო, კოსმოსური სამართლის არა მარტო ცნებები, არამედ აუცილებელი კონცეპტებიც. მნიშვნელოვანია საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის საკითხების წამოწევა, რამეთუ ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიის 20% ოკუპირებულია. წიგნში ინტერესს იწვევს და ძალზე მნიშვნელოვანია თანამედროვე საერთაშორისო საჯარო სამართლის საპროცესო საკითხები, რადგანაც ეს მიმართულება ჯერ კიდევ ჩამოყალიბების პროცესშია.

ჩვენი აზრით, ნაშრომის შინაარსობრივი მხარე სცილდება „გზამკვლევის“ ჩარჩოებს და მას უფრო ფართო სასწავლო-მეცნიერებითი ფუნქცია გააჩნია. ასევე ავტორების სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ მათ თანამედროვე რეალიების გათვალისწინებით კარგად შეარჩიეს განსახილველ საკითხთა არქიტექტონიკა, შედარებითი მეთოდის გამოყენებით ნათლად წარმოაჩინეს არა მარტო პრობლემათა თეორიული მხარე, არამედ ნაშრომს მისცეს პრაქტიკული მნიშვნელობაც, რაც დადებით როლს შეასრულებს სტუდენტთა ცოდნის დონის ამაღლების საქმეში, ადამიანის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო სტანდარტების მოთხოვნებიდან გამომდინარე.

**პროფესორი,
გივი ლობჯანიძე**